

فصل ۳ سبک زندگی

درس راه نیکبختی

سوالات امتحانی درس ششم

۱. واژه‌های ستون (الف) را به واژه‌های هم‌معنی آن‌ها در ستون (ب) وصل کنید. (دو واژه اضافی است).

الف	ب
مراحل	اندیشیدن، درنگ کردن
خرسند	قانع، خشنود
سعادت	آگاه باش
زندهار	نیکبختی
تأمل	
تشخیص	

۲. در این بیت‌ها، واژه‌های متضاد را بیابید.

هر شب که روی به جامه خواب کن نیک تأمل اندر این باب

کان روز به علم تو چه افزود وز کرده خود چه برده‌ای سود

۳. جدول را کامل کنید.

واژه تازه	متضاد	مترادف	هم‌خانواده	واژه
				سعادت
				ضرر

۴. در بیت زیر، قافیه و ردیف را مشخص کنید.

با مادر خویش مهربان باش آماده خدمتش به جان باش

جمع کدام واژه نادرست است؟

الف. ضرر: ضررها ب. چابک: چابکان پ. سود: سودها ت. پندگو: پندگویانه

۶. در مصراع دوم این بیت، فعل‌ها را بیابید و بن ماضی و بن مضارع آن‌ها را بنویسید.

زین گفته سعادت تو جویم پس یاد بگیر هر چه گویم

۷. کدام گزینه غلط املائی دارد؟

الف. چابک، نیکبختی، لحن ب. ذنهار، مپیچ، سحرگهان پ. تناسب، تلفظ، رعایت ت. خرسند، سعادت، تأمل

۸. شعر زیر در چه قالبی سروده شده است؟

زین گفته سعادت تو جویم پس یاد بگیر هر چه گویم

می‌باش به عمر خود سحرخیز وز خواب سحرگهان بیرهیز

۹. جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

الف. متن حماسی با حالت و خوانده می‌شود.

ب. ادبیات اندرزی یا تعلیمی راه بهتر زیستن و را نشان می‌دهند.

۱۰. در این بیت حرف اضافه و متمم را بیابید.

چون این دو شوند از تو خرسند خرسند شود ز تو خداوند

۱۱. مترادف کدام واژه نادرست است؟

الف. بادب و خرسند ب. سود و فایده پ. تند و چابک ت. ضرر و زیان

۱۲. به این پرسش‌ها پاسخ کامل دهید.

الف. درباره ایرج‌میرزا چه می‌دانید؟

ب. خواندن چند گام دارد؟

پ. خواندن مؤثر چیست؟

۱۳	کدام گزینه دربارهٔ واژگان مشخص شده درست است؟ «می‌کوش که هر چه گوید استاد <u>گیری</u> همه را به چابکی یاد»
الف. یاد: متمم	ب. استاد: نهاد
ب. یادگیری: فعل	ت. چابکی: مفعول
۱۴	کدام گزینه معنی این بیت را به طور ساده و روان می‌رساند؟ «با چشم ادب نگر پدر را وز گفتهٔ او مپیچ سر را»
الف. پدر را با چشم ادب نگر و از گفتهٔ او سر را مپیچ.	
ب. با چشم ادب پدرت را نگاه کن و از گفتهٔ او سرپیچی نکن.	
پ. با چشم ادب پدر را نگر و از گفتهٔ او سر مپیچ.	
ت. با چشم ادب به پدرت نگاه کن و از گفتهٔ او سر مپیچ.	
۱۵	درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. الف. بوستان و گلستان، مثنوی معنوی و کلیله و دمنه از نمونه‌های ادبیات اندرزی یا تعلیمی هستند. ب. متن حماسی با حالت فروتنی و خاکساری خوانده می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست	☐ درست ☐ نادرست
۱۶	در کدام یک از جمله‌ها اشتباه وجود دارد؟ درست آن را بنویسید. الف. ادبیات ایران جز بهترین ادبیات دنیا است. ب. جزء راست نباید گفت، هر راست نشاید گفت. بیت را به نثر روان برگردانید.
۱۷	زندهار مگو سخن به جز راست هر چند تو را در آن ضررهاست
۱۸	بخشی از بیت‌ها جا افتاده است. آن‌ها را کامل کنید. الف. با چشم نگر پدر را وز گفتهٔ او سر را ب. چون این دو شوند از تو خرسند شود ز تو خداوند

پاسخ

- ۱ خرسند: قانع، خشنود
سعدت: نیک‌بختی
زندهار: آگاه باش
تأمل: اندیشیدن، درنگ کردن
- ۲ شب، در بیت اول و روز، در بیت دوم متضاد هستند.
- ۳
واژه	هم‌خانواده	مترادف	متضاد	واژه تازه
سعدت	سعید، مسعود	خوشبختی	شقاوت، بدبختی	سعدتمند
ضرر	مضر، متضرر	زیان	سود، فایده	بی‌ضرر
- ۴ ردیف: باش در پایان دو مصراع
قافیه: مهربان - جان
- ۵ گزینه «ت»، جمع واژهٔ پندگو، پندگویان است.
- ۶ فعل‌ها عبارت‌اند از: بگیر، گویم
نکته: برای تشخیص بن‌های ماضی و مضارع به آغاز همهٔ آن‌ها حرف «ب» را می‌افزاییم. اگر معنی امری به دست آمد، بن مضارع است و در غیر این صورت بن ماضی است. برای نمونه در بن‌های: خورد، مان، زد و رو، اگر به آغاز همهٔ آن‌ها حرف «ب» را بیفزاییم: «بخورد، بمان، بزد و برو» به دست می‌آید. از این‌ها خورد و زد که با آمدن «ب» در آغازشان،
- ۷ گزینهٔ «ب»، زندهار اشتباه است و باید این‌گونه نوشته شود: زندهار
- ۸ قالب این شعر مثنوی است، زیرا مصراع‌های هر بیت از آن با هم هم‌قافیه هستند و هر بیت قافیۀ مستقلی دارد.
- ۹ الف. پهلوانی و پیکارگرانه
ب. خوشبختی - سعادت
- ۱۰ در مصراع اول: «از» حرف اضافه و «تو» متمم است. در مصراع دوم: «ز» حرف اضافه و «تو» متمم است.
- ۱۱ گزینهٔ «الف»
- ۱۲ الف. ایرج‌میرزا از شاعران بزرگ معاصر است. وی از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار بود. تحصیلاتش را در مدرسهٔ دارالفنون تبریز گذراند. ابتدا شاعر دربار قاجاریه بود؛ اما خیلی زود از شاعری دربار کناره گرفت. شعر وی ساده و روان و دربرگیرندهٔ واژه‌ها و تعبیرهای عامیانه است. وی مسائل مختلف اجتماعی را با زبانی ساده و شوخی‌های نیش‌دار بیان می‌کند. منظومهٔ «زهره و منوچهر» و «عارف‌نامه» از آثار مشهور اوست.

۱۶ در هر دو جمله اشتباه وجود دارد. اشتباه در به کارگیری «جز» و «جزء» است. درست این جمله‌ها عبارت‌اند از:
الف. ادبیات ایران جزء بهترین ادبیات دنیا است.
ب. جز راست نباید گفت، هر راست نشاید گفت.

۱۷ جابه‌جایی اجزای جمله: زنه‌ار! سخن به جز راست مگوی. هر چند تو را در آن ضررهاست.
معنی بیت: آگاه باش! سخنی به جز حرف راست نگو. هر چند در گفتن آن (سخن راست) ضررهایی برای تو باشد.

ب. خرسند

الف. ادب - میبچ

۱۸

ب. خواندن شش گام دارد: ۱. شناخت نشانه‌ها و کلمات ۲. بازخوانی یا تلفظ واژه‌ها ۳. مطابقت دادن شکل کلمه با تلفظ آن ۴. خوانش درست متن ۵. توجه به حس و حال متن و رعایت آن ۶. تشخیص معنا و درک پیام متن پ. خواندن مؤثر، آن است که پس از طی شش مرحله خواندن، ما را به درک و دریافت درستی از نوشته برساند.

۱۳ گزینه «پ»

۱۴ گزینه «ب»

۱۵ الف. درست

ب. نادرست

درس ۷ آداب نیکان

سؤالات امتحانی درس هفتم

۱. معنی این واژه‌ها را بنویسید. مرشد: حصار: غوغا: مریدان: جلوه: بغض: حسد:	
۲. واژه‌های مفرد را به جمع و واژه‌های جمع را به مفرد تبدیل کنید. مرشد: احوال: مریدان: مُستمع:	
۳. با استفاده از حروف «ط» و «ص» واژه‌هایی از درس بیابید که ارزش املائی داشته باشند.	
۴. در کدام گزینه، واژه‌ها هم‌خانواده نیستند؟ الف. طلب، مطلب، طالب ب. جامع، جامه، جوامع پ. ارشاد، رشد، مرشد ت. غفلت، غافل، اغفال	
۵. درستی یا نادرستی این جمله‌ها را مشخص کنید. الف. کتاب اسرارالتوحید نوشته محمد بن منور است. ب. در نوشتن واژه «پیشامد» باید نشانه «مد» را بگذاریم.	درست ☐ نادرست ☐
۶. جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید. الف. مهم‌ترین جزء گروه اسمی آن است. ب. در واژه‌هایی مانند الآن «قرآن» به کار نبردن نشانه «مد» ایجاد می‌کند.	
۷. کدام واژه‌ها تشدید می‌گیرند؟ تشدید را در جای مناسب خود قرار دهید. «اول، بهلول، فناوری، سنت، طعام، ملت»	
۸. کدام گزینه درست نیست؟ الف. بغض و کینه، مترادف هستند. پ. حلال و حرام، متضاد هستند.	ب. تسلط و مسلط، هم‌خانواده‌اند. ت. اصل و فرع، مترادف هستند.
۹. معنی کدام واژه نادرست است؟ الف. جولاهه: بافنده ب. عارف: خدانشناس پ. اسطرلاب: سنگی قیمتی ت. مستمعان: شنوندگان	

۱۰.	در کدام جمله، غلط املائی به کار رفته است؟ الف. به قدر فهم مستمعان می‌گویم. ب. تو دعوی دانایی می‌کردی، اکنون به نادانی خود معترف شدی. پ. اسطرلاب در جامعه و محیط اجتماعی نقش داشته است. ت. هر کس به آسانی نمی‌تواند حسار خانواده را فرو بریزد. با توجه به املا، واژه مناسب را در جای خالی قرار دهید.
۱۱.	الف. کم‌رنگ شدن آداب و اخلاق تمدن ماشینی و علم‌زده غرب است. (ره‌آورد - رهاورد) ب. علم و دانش و جدید علمی، پیوسته چهره جهان و چگونگی زیست انسان را دگرگون می‌سازد. (دستاوردهای - دست‌آوردهای)
۱۲.	کتاب «جامع‌التَّمثیل» نوشته است. الف. ایرج‌میرزا ب. خواجه رشیدالدین فضل‌الله پ. مهدی جهان‌دار ت. محمد حبله‌رودی
۱۳.	اسرارالتَّوحید اثر است. الف. محمد بن منور ب. ابوالقاسم قشیری پ. صائب تبریزی ت. محمد حبله‌رودی
۱۴.	در نوشته‌های زیر، گروه‌های اسمی را بیابید و هسته هر یک را مشخص کنید. الف. جنید دست بهلول را بوسید. ب. رایانه، اینترنت، تلفن همراه و دیگر تولیدات علمی، از مظاهر آفرینش‌گری انسان است. پ. خانواده، کوچک‌ترین بخش اجتماع است.
۱۵.	گروه اسمی چیست؟ درباره ویژگی‌های گروه اسمی و هسته آن توضیح دهید.
۱۶.	با مثال توضیح دهید که چه واژه‌هایی نشانه «مد» می‌گیرند و کدام واژه‌ها نباید این نشانه را بگیرند؟
۱۷.	نوع جمله‌های زیر را (از نظر معنا) بنویسید و آن‌ها را به فارسی امروزی برگردانید. الف. مرا با او کار است. ب. آیا سخن گفتن خود را می‌دانی؟
۱۸.	بخش‌هایی از متن جافتاده است. آن را کامل کنید. در سخن گفتن نیز، باید اول، دل باشد و درست باشد.

پاسخ

۱	مرشد: هدایت کننده، راهنما غوغا: هیاهو جلوه: ظاهر، پیدایی بغض: گرفتگی گلو از غصه، حالت گرفتگی روحی که در گفتار و چهره نمایان می‌شود. حسد: حسادت	۵	الف. درست ب. نادرست
۲	مرشد: مفرد است و جمع آن مرشدان یا مرشدها احوال: جمع مکسر است و مفرد آن حال مردان: جمع است و مفرد آن مرید مستمع: مفرد است و جمع آن مستمعان	۶	الف. هسته ب. ابهام و اشکال
۳	طعام، طلب، اسطرلاب، محیط، تسلط، طوفان صحرائی، اصل، عصر، خاص، حصار	۷	اول، فتاوری، سنت، ملت
۴	گزینه «ب»	۸	گزینه «ت»، اصل و فرع متضاد هستند.
		۹	گزینه «پ»، اسطرلاب، ابزاری قدیمی برای مشخص کردن مکان سیارات در آسمان است.
		۱۰	گزینه «ت»، واژه «حصار» نادرست نوشته شده است.
		۱۱	الف. رهاورد ب. دست‌آوردهای
		۱۲	گزینه «ت»